

رسانه‌ها در جمهوری آذربایجان پس از تحولات سیاسی - فرهنگی

رسانه‌های جمهوری آذربایجان همزمان با استقلال این کشور در سال ۱۹۹۱ با انجام دگرگونی و کنارگیری از افکار مارکسیستی به ارتباط صحیح رسانه ای روی آوردند

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران
خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : رسانه های جمهوری آذربایجان همزمان با استقلال این کشور در سال با انجام دگرگونی و کنارگیری از افکار مارکسیستی به ارتباط صحیح ۱۹۹۱ رسانه ای روی آوردند
جمهوری آذربایجان رها یافته از بند مارکسیسم که علاقه زیادی به ارتباط و نزدیکی با اروپا را داشت، در سال میلادی یکی از شروط شورای اروپا را نیز مبنی بر تامین آزادی ۲۰۰۱ بیان و فعالیت آزاد رسانه ای پذیرفت و بدین ترتیب فعالیت های رسانه ای این کشور این بار تحت تاثیر اروپا قرار گرفت
در زمان حکومت شوروی در جمهوری آذربایجان، تمام امور رسانه ای تحت کنترل کامل مبلغان رژیم کمونیستی بود و سانسور به اجبار و به طور گسترده رایج بود و هر چند در سال های اول استقلال این کشور گام های بزرگی برای برقراری آزادی بیان برداشته شد، ولی تجربه تلخ باقی مانده از شوروی همچنان در امور رسانه ای باقی مانده است.
در سال های اول استقلال جمهوری آذربایجان تعداد زیادی روزنامه، نشریات، مجله و شبکه های مختلف رادیو و تلویزیون راه اندازی شد که پیشرفتی مهمی در عرصه رسانه ای این کشور به شمار می آمد. ولی با این حال روند سانسور و جلوگیری از پخش مطالب مغایر میل دولت ادامه داشت که این مهم از نظر نهادهای بین المللی رسانه ای، مانع و محدودیتی در پیشرفت رسانه های در جمهوری آذربایجان تلقی می شد.
سانسور در رسانه های جمهوری آذربایجان در نهایت در سال میلادی و پس از گذشت تقریباً هفت سال از استقلال این کشور توسط حیدر علی اف رییس جمهوری وقت این ۱۹۹۷ کشور لغو شد
همچنین پس از این جریان جمهوری آذربایجان در جریان عضویت در شورای اروپا متعهد به تامین آزادی بیان و فعالیت رسانه های مستقل در این کشور و نیز تکمیل قوانین موجود در این زمینه شد که این مهم نیز تحولی در لغو سانسور محسوب می شود.
لغو وزارت امور رسانه ها و اطلاع رسانی یکی دیگر از اقدامات اساسی در سال های اول استقلال جمهوری آذربایجان بود که از سوی نهادهای بین المللی انجام و اقدامی مهم در زمینه رفع نظارت دولت بر رسانه های به شمار می آید علاوه بر این در نتیجه تکمیل قوانین جمهوری آذربایجان در سال های اخیر شرایط مساعدی برای فعالیت رسانه ها در این کشور فراهم شد.
رحیم حسین زاده دبیر اجرایی شورای مطبوعات جمهوری آذربایجان در این باره در گفت و گو با ایرنا یادآور شد: به دنبال تکمیل این قوانین اکنون هر فردی قصد تاسیس روزنامه و یا نشریه مشخصی را داشته باشد، با ارایه درخواست کتبی خود به وزارت دادگستری و در صورت داشتن شرایط لازم می تواند بدون هیچ محدودیتی روزنامه و نشریه مورد نظر و مشخص را منتشر کند.
وی افزود: در حال حاضر در جمهوری آذربایجان بیش از چهار هزار روزنامه، نشریه، مجله، هفته نامه، ماهنامه و خبرگزاری به ثبت رسمی رسیده اند.
به گفته وی هر چند این تعداد رسانه در وزارت دادگستری جمهوری آذربایجان به ثبت رسیدند، ولی از میان آنها فقط نزدیک به یکصد روزنامه، هفته نامه، ماهنامه، مجله، نشریات و خبرگزاری فعال هستند.
وی افزود: پس از لغو وزارت مطبوعات و امور اطلاع رسانی جمهوری آذربایجان، در يك مقطع زمانی خلایی در هماهنگی مناسبات رسانه ها و دولت ایجاد شد و دولت از این که این نارسایی را برطرف کند برای تاسیس نهاد مشخصی اقدام کرد و بر این مینا شورای مطبوعات در سال میلادی در جمهوری آذربایجان تاسیس شد ۲۰۰۲
به گفته حسین زاده، این شورا که توسط نمایندگان امور رسانه ای تشکیل شده وظیفه تنظیم مناسبات رسانه ها و دولت را بر عهده دارد و از ابزارها ی اجباری برخوردار نمی باشد و شورای مطبوعات به عنوان يك نهاد مستقل با هدف کمک به پیشرفت رسانه ها و رفع مشکلات آنها، مبارزه با رسانه های مبتذل و جلوگیری از فعالیت های مغایر و خلاف امور رسانه ای فعالیت می کند.
به عقیده کارشناسان، با وجود فعالیت شورای مطبوعات در جمهوری آذربایجان، دولت نظارت غیر مستقیم بر امور رسانه ای را توسط واحد امور سیاسی و اجتماعی نهاد ریاست جمهوری انجام می دهد و هر گونه مسایل اصلی مربوط به رسانه ها در این واحد رسیدگی می شود.
مطبوعات جمهوری آذربایجان در گرایش فعالیت های آنان به چند دسته مطبوعات وابسته به دولت، مطبوعات وابسته به احزاب مخالف و غربگرا و مطبوعات دینی تقسیم می شوند.
مطبوعات وابسته به دولت طبق معمول از سیاست های دولت حمایت می کند و در حال حاضر روزنامه های ینی آذربایجان (ارگان حزب حاکم آذربایجان نوین)، خلق، رسوبلیکا، و چند روزنامه و نشریات فعال دیگر در سراسر این کشور در این ردیف قرار دارند ۵۲۵
در میان مطبوعات وابسته به احزاب مخالف بیشتر روزنامه ینی مساوات (وابسته به حزب غربگرای مساوات)، آزادلیق و بیزیم یول (وابسته به حزب غربگرای جبهه خلق) بیشترین شهرت را دارند.
برخی روزنامه و نشریات روسی زبان جمهوری آذربایجان نیز گریشات مختلفی دارند که به عنوان مثال روزنامه اخو گرایش غربی و روزنامه نووبه ورمیا (ینی زمان) نیز وابسته به محافل هوادار سیاست های روسیه می باشد.
در مطبوعات وابسته به گروه های مخالف غربگرای بیشتر سیاست دولت فعلی باکو مطرح و مورد انتقاد قرار می گیرد و در مسایل بین المللی نیز بیشتر گرایش های غربی را منعکس می کنند.
در مقابل روزنامه ها و نشریات غربگرا و یا وابسته به دولت، تعداد مطبوعات دینی در جمهوری آذربایجان چندان زیاد نبوده و به چند نشریه و پایگاه اینترنتی محدود می شود که نشریه نبض (وابسته به حزب اسلامی)، دیرلر (ارگان اجماع دینی مسجد جمعه شهر باکو) و پایگاه اینترنتی این اجماع دینی و نیز چند پایگاه اینترنتی متعلق به محافل مختلف دینی می باشد.
اغلب خبرگزاری های فعال در جمهوری آذربایجان هرچند خود را رسانه مستقل اعلام کرده اند، ولی به عقیده کارشناسان تعداد زیادی از آنها از جمله خبرگزاری های غیر دولتی ترند، آبا، اولایار، فرست نیوز به محافل دولتی وابسته هستند.
خبرگزاری های توران و برخی پایگاه های اینترنتی از جمله مدیا فروم و لنتا. آذ که به عنوان خبرگزاری فعالیت می کنند، بیشتر به محافل و گروه های مخالف وابسته نزدیک هستند.
خبرگزاری دولتی آذرتاج در جمهوری آذربایجان صرفاً فعالیت اطلاع رسانی دولتی را انجام می دهد و از بودجه دولت تامین مالی می شود.
در جمهوری آذربایجان هر چند مسوولان دولتی بر آن تاکید دارند که شرایط لازم برای فعالیت آزاد رسانه های فراهم شده، ولی نمایندگان رسانه ای وابسته به نیروهای مخالف

دولت و برخی کارشناسان مخالف چنین نظرانی هستند.

آنان بر آن تاکید دارند که در جمهوری آذربایجان هنوز هم محدودیتی در آزادی بیان وجود دارد و تعطیلی برخی نشریات از جمله روزنامه های گوندلیک آذربایجان و رئالی آذربایجان و بازداشت عین الله فتح الله سردبیر این دو روزنامه که به هشت سال زندان محکوم شده و نیز محکومیت سردبیر و نویسنده روزنامه آزادلیق به اتهام مختلف به چند سال زندان نشانگر ادامه محدودیت در امور آزادی بیان در جمهوری آذربایجان است.

موضوع زندانی شدن تنی چند از نمایندگان رسانه ای جمهوری آذربایجان بارها در گزارش های سالانه نهادهای بین المللی رسانه ای منعکس شده به طوری که آنها در گزارش های خود دولت را به ایجاد محدودیت در امور رسانه ای و آزادی بیان متهم کرده اند.

کارشناسان امور رسانه ای معتقدند که دولت باکو با پی بردن به اهمیت نظارت بر رسانه های صوتی و تصویری در اغلب موارد انتقادات ایراد شده در مطبوعات وابسته به احزاب مخالف و غربگرا را نادیده می گیرد چرا که عقیده دارند که به غیر از باکو و چند شهر بزرگ جمهوری آذربایجان که اکثر مردم این کشور در آنها سکونت دارند، روزنامه ها چندان نظر مردم را جلب نمی کنند در حالی که رسانه های تصویری بیشترین تاثیر را بر افکار عمومی جامعه دارند.

بدنبال توسعه دانش فنی اطلاع رسانی در جهان ، طی سال های اخیر در جمهوری آذربایجان نیز رسانه های اینترنتی با سرعت رو پیشرفت گذاشته به طوری که برخی خبرگزاری ها اخبار روزانه خود را به صورت آنلاین در اختیار خوانندگان قرار می دهند.

در جمهوری آذربایجان هم اکنون هفت شبکه تلویزیونی برنامه های مختلف خود را در سراسر این کشور پخش می کنند و علاوه بر آن چند شبکه تلویزیونی محلی در برخی شهرها از جمله نخجوان ، گنجه ، سومقاییت ، لنکران ، زاقاتالا و قبا فعالیت دارند که بیشتر به پخش برنامه های سرگرمی و تفریحی اقدام می کنند.

در ترکیب این شبکه های تلویزیونی رادیوهای آنها نیز فعال و به طور عمده در طول ساعت اخبار کوتاه، موسیقی و دیگر برنامه های سرگرمی را پخش می کنند۲۴ در جمهوری آذربایجان پس از استقلال این کشور سه شبکه تلویزیونی روسیه از جمله دو شبکه های و کانال ترکیه برنامه های خود را به طور RT, RTR NTV, STV, NTV TRT1

مستقیم در سراسر این کشور پخش می کردند

در اوایل استقلال جمهوری آذربایجان تلویزیون جمهوری اسلامی ایران نیز روزانه دقیقه برنامه های مختلف به خصوص برنامه های فرهنگی به زبان آذری از طریق شبکه تلویزیون ۳۰ دولتی این کشور پخش می کرد

پخش برنامه های شبکه تلویزیونی ایران مدتی بعد توسط دولت وقت این کشور تعطیل شد که گفته می شود محافل غربی در تعطیلی این شبکه نقش ایفا کردند. در جمهوری آذربایجان تمامی شبکه های تلویزیونی وابسته به دولت و تحت نظارت آن فعالیت می کنند و برخی شبکه های تلویزیونی از جمله شبکه آینس هرچند در ابتدای فعالیت خود سعی داشت به طور مستقل فعالیت کند، ولی دولت نوپای جمهوری آذربایجان با پی بردن به تاثیر رسانه های تصویری در جامعه به محدودسازی استقلال این شبکه اقدام کرد.

شبکه آینس پیشتر برای چند ماه توسط دولت تعطیل شد و در حال حاضر می توان گفت که این شبکه تحت نظارت دولت و با هماهنگی آن فعالیت دارد و دیگر شبکه های تلویزیونی فعال نیز به طور کامل وابسته به دولت بوده و توسط محافل وابسته به دولت تاسیس شده است.

جمهوری آذربایجان پس از عضویت در شورای اروپا در سال میلادی به یکی از خواسته های این شورا مبنی بر تاسیس یک شبکه تلویزیونی مستقل برای انعکاس مواضع و۲۰۰۱ نظرات همه اقشار جامعه تن داد و شبکه تلویزیونی اجتماعی موسوم به اجتماعی تلویزیون چند سال پیش فعالیت خود را آغاز کرد، ولی آن هم تحت نظارت دولت فعالیت می کند

در سال میلادی در جمهوری آذربایجان بنا بر فرمان رییس جمهوری آذربایجان شورای ملی رادیو و تلویزیون تاسیس شد که هدف از آن تامین بهتر نظارت دولت بر فعالیت۲۰۰۲ این رسانه های تصویری و صوتی بود

پایان پیام.